

popolnoma pripravno drevo, če morebiti stari nemški z dolgo ravno dilo vendar naj popolnši ni!! Če se tam z nemškim plugom na nürnbergskim polji lahko orje in ga en sam konj vleče — kdo se bo temu čudil na tako lahki zemlji! Če pa s tim plugom v hebski okolici in na bližnjem Parskem le orati zamorejo, ako po dva ali celó čvetero volov vprežejo, in če še en gonjač mora zraven živine gori in doli koračiti, da se sprehaja pod milim nebom! moramo res milovati nedolžno živino, ki se tako terpinči, ne pa gospodarja, kteremu pameti manjka, da si ne omisli pluga, s kterim se lahko dela in postopača zraven živine treba ni. (Konec sledi.)

Starogodovinski pomenki.

Mitologiški kraji.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Konec.)

Še lepše se očituje častje Shivaizma gor po Ščavnici. Tam so Jamičarji po Shiva-tu, Jamatu *) Jamniku — jetniku pogubljenih. On je božanstvo mertvih in je jezdil na bisu (Büffel), zato so sosedi Jamičarjev Bisarjanci.

Shiva (ženska stran) pa je tudi imela dobre lastnosti, bila je kot Bhavany — Baba boginja ljubečih in se je velela Blaga in Draga, in glejte v sosesčini Jamičarjev in Bisarjancev Dragotince in Blaguše. Shiva je bila tudi boginja kupcev in se je velela Chatī die Kaufmännin, in čudovitno zares! — poleg Dragotincev in Bisarjancev nahajamo Kupetince in na rimsko-slovenskih kamnih noriških in panonskih stotino imen Cupitius, Cupitianus, Cupetinus, Cupetina in celi rod Panoncov, to je, kupcov. Shiva se je tudi velela Rama, to je, radostna, in Sthana, to je, Stanislava (die Beständige); zato nahajamo v bližini Kupetincev Radince in Stanetince. Imela je kot črna boginja hude oči, zato so jej rekli Virobakša (slovenski virooka) in Trilokena, ker je tri oči imela; znamenito je tedaj viditi Okoslavce v sosesčini Očislavcov! Za temi pridejo Krabonošci (indiški Shiva suradhara, die Kuhträgerin), ker je krava njeni zaznamek; za Krabonošci so Juvanci (indiški juvan, latinski juvenis, juvenis, zato toliko slovenskih imen Juvancič), kteri se tudi velijo Ivanci (ker je ju = i, na priliko, jūnoh in žnoh, Jovan in Ivan). Za Ivanci so Stavničinci po Sthani — Stanislavi; za temi pridejo Ihovci in Izmanci, ki so ime dobili po ihu, igu, to je, volu (jumentum, po pravem jugmentum).

Shiva se veli tudi Ishani dominatrix, imperans, Vladislava, Vladomira, Vlasta, — in glejte za Izmanci Vlastomerce! Shiva se je tudi velel Čandrašekhara lunam gerens (in vertice, in capite), — zato nahajamo v sosesčini Vlastomercev Lunanoše!

Idimo zdaj od Ščavnice proti Pesnici. Tu se nam novo častje odpira. Shivin symbol kakor boginje pekla je tudi kôzel, kteri se veli tudi pri nas in ogerskih Slovencih cogelj (nemški Zagel, Zakel, kôza z dolgo volno), — zato se velijo sosedi Ivancev Cogetinci. Kôza se veli v Sanskritu čaga, in glejte ne daleč od Cogetincev Čagovce. Blizo Čagove nahajamo dve vesi Vishnuitov Verjane in Svinjarce, ter pa same Shivaite, Tèrbetince, Tèrnovce, Vitomarce, Biščane, Gočovce, Voličance — zgol častitelje tèra, vita, bisa, goča (gô sanskritski Ochs, od kodar slovenski gov, govedo) vola Shivatovega.

*) Od glagola indiškega jam, slovenski jamem, jeti; glej „Bopp: Gloss.“ sub voce. Pis.

Shiva se tudi veli Vila, kar Paulin prestavlja arcus, in glejte spet: Ločič in Vilovnjak se nahajata v bližini gore imenovanih vesnic. Dalje doli so spet tri vesnice, ktere so ime dobile po častju Shivatovem in sicer Savci, Vitjani in Tèrbetinci po Savi, vitu, tèru. So to skoro sosedne vesi, ki so jasna priča, kako skerbno so stari Slovenci razločevali imena. To ljubo žival, zaznamek božanstva njihovega, pa tudi njim naj boljše koristno so hotli prav lepo častiti, zato so kerstili z njenim imenom skor vsako ves, vodo in goro, ali za ložji razloček s sinonimnim izrazom.

Nahajamo še kraj Drave Muretinke pe biku muri, dalje Sabovce in Svetlinke, častitelje luči, svetlobe; sanskritski sabha, ktera beseda je nekdanj tudi Slovencom znana bila, kakor ime Sobot, Sobotica *) pričuje, v ktere bližini so Luče in Svičina kopla (kopalo, severnoslovenski kupalo je bil praznik letnega solnca), kar pa na častje luči, svetlobe opominja. Ne daleč od Sabovce so Tibelci, spet mitologiško ime, opominjajoče na boga Bela, Belina, kterege Tertulian tudi Tibelina imenuje, in ktero ni drugo božanstvo, kakor Rama, Čandra, to je, Radoslav beli bog, Radogost, svetli lučni bog. Blizo Sabovce pred pragom starega Petovja je Budina, občina, ki je ime dobila po častju Budata, predslednje avatare Višnutove.

Tudi v okolici mariborški nahajamo mitologiške imena kakor Radizel in Vilana, ne daleč od Vilane pa Lutomer, občino v frajhamski fari. Ime Lutomer se trikrat najde na noriških kamnih.

In tako bi znal dosti vesi, rečic, gor itd. imenovati, ktere imajo mitologiške imena, ali ostroumnemu čitatelju so že te zadosti. Ne vlada goli slučaj v tih imenih, temoč v njih genij starodavnih časov pihi s svojimi krili. Kako stare že so vse te vesi, ker so že davno pozabljene imena se še ohranile! Od dosta imen že narod slovenski pomena ne pozna, kakor, postavim, od „Savci“, „Vitjani“, „Vitomarci“, — al sosedni Tèrbetinci in kritično jezikoslovje nam njihov pomen razločuje. Ker še do dnešnjega dneva nahajamo toliko krajev, kteri imajo mitologiške imena, kdo bo še dvomil, da so imena Emona, Hemona, Aemona **) (na dravskem polju so še rodovine Emec), Celeja, Siscia, Varunum, Berunium, Upelae itd., tudi mitologiške in po tem takem djanski dokazi za naše terdenje. Ker jih še verh tega plastiški obrazi in simboli podpirajo, kdo more biti tako prederzen, da bi djal: vse to je celtiško, in naše terdenja so „ausschweifendste Ansichten“? ***)

Zivljenjepisje slavnih Slovanov.

Baron Čehovin.

Baron Čehovin, sedanji c. k. nadkojnik ulanov, je rojen v Branici na Krasu, blizo štiri ure od Tersta. Pred 27 leti, ko je bil še učenec na goriškem gimnaziju, so ga vzeli v vojake, kakor več družih njegovih tovaršev.

Čehovin se je vseskozi izverstno obnašal. O začetku znane vojske v letu 1848 na Laškem, namreč potem, ko so, posebno v Milanu in v Benetkah, austrijski podložniki začeli protiviti zoper svojo vlado, pridruživši se bližnjim Piemontezom ali sardinskemu kralju Karlu Albertu, je bil Čehovin nadtopničar (Oberfeuerwerker),

*) Pri severnih Slovencih so Sobotki bili solnčni prazniki.

**) Ama, Ema se pri Čehih nahaja pod imenom Libuša, kakor Ishani, Lada, Ladislava Vladislava, Vladomira pod imenom Vlasta. Zmiraj jednaki duh, čeravno ni jednako ime! Pis.

***) Kakor unidan omenjeni kritikar K. (iz Gradca) v draždanškem „Correspondenz-Blatt“ blodi. Vred.

in ravno ta čas drugi poveljnik otopjeka (baterije) konjanstva Nr. 2. v brigadi kneza Lichtenštajna. Konec mesca maja tistega leta je bil dobil, česar je z velikim hrepenenjem želel, lepo priložnost, očitno skazati svojo serčnost in hrabrost v vojski zoper sardinsko armado. Ko je bila namreč 29. maja prednja straža austrijske armade zagledala sovražnika v ugodnem položaji blizu Montanare, mu je nadtopničar Čehovin naproti šel s svojima dvema obicama in začel nad-nj na vso moč streljati, dasiravno ga je sovražnik neprenehoma osipal s krogلامي tako, da je bil nekoliko ranjen od granatne treske. Neprestrašen je napredoval s svojim streljanjem tako, da so morali topovi sovražnika na zadnje po sili umolkniti. Tri druge protivne topove, ki so se mu bili poznej na levi strani ceste približali, je Čehovin precej pozdravil s tako močnim ognjem, da še začeti niso utegnili na-nj streljati, in je med sovražno četo nastala takošna zmešnjava, da so prišli v roke austrijskih vojakov vsi njeni topovi in vozovi obloženi s strelnim prahom, kakor tudi veliko njenih konj, orožja in vjetnikov. Poslavljenje, katero je bilo pri ti priložnosti podeljeno pogumnemu nadtopničarju, je bila velika sreberna kolajna (medalja), odločena za tiste, ki se v vojski serčne skazujejo.

28. julija 1848 je bil Čehovin prišel tudi kot nadtopničar s polovico otopjeka blizu Somme Campagne. To se je pripetilo ravno takrat, ko je brigada, pri kateri je služil, bila strašno nadlegovana po premoči sovražnika. Čehovin je prišel takrat tako blizu njega, da je bil v daljini, v kateri se po navadi strelja s kartačami. Akoravno je stal nasproti dvojnemu številu ognjenih žrel, in akoravno je bil v tistem času tudi zlo dražen od ognja tako imenovanega majhnega strelnega orožja, je on vendar tako močno in jako na protivne topove in trume streljal, da je armado sovražnika zapodil na beg, razun tistih, ki so mrtvi po tleh obležali. V ti priložnosti je pa tudi poveljnik austrijske baterije Pauer častno smert storil. Namesti njega je tedaj nadtopničar Čehovin poveljstvo prevzel in vladal vojni ogenj celi čas; ker je pa več njegovih vojšakov bilo močno ranjenih, je bil prisiljen nekaj časa samotež pri topovju ostati in namesti topničarjev (kanonirjev) delati. Tukaj si je junak Čehovin drugo kolajno zaslužil, in sicer zlato.

V tem, ko se je na 26. julija brigada mestu Volte približevala, je stotnik (kapitan) glavnega stana ali generalštaba, John, napredovanje velike trume sovražnikov oznanil. Takrat je nadtopničar Čehovin brez odloga naprej poslal dva topova s prednjo stražo, potem ko je bilo vse napravljeno, kar se je za to potrebno zdelo. Ta prednja straža je imela zasesti ustje ondotne ceste. Čehovin sam je pritienil za njo s štirimi topovi, ktere je na levi strani ceste na nekem griču tako dobro in vésto postavil, da protivnik ni mogel temu ostopjeku blizu priti, dasiravno je imel trikrat več topov. Iz tega mesta je Čehovin streljal na sovražnika, ki je vdru-gič naprej silil, tako silovito in krepko, da je bil vsakrat z grozno zgubo nazaj porinjen. Ob mraku so se pa spet piemonteški bataljoni zbirali na podnožji griča in si prizadevali nazaj tiščati tanko razprostranjeno versto vojakov, ki so spred puškarili in so protili otopju, dokler se ni umaknilo. — Kakošne osodo so pa Piemontezii imeli sledeči dan, to je, v boju 27. julija 1848, v kterem med družimi austrijskimi junaki se je bil tudi Čehovin slavnega skazal, je dobro znano celemu svetu. Tudi za to junaštvo ni Čehovinu uteklo dobro zaslu-ženo poslavljenje, — povikšan je bil na stopnjo poročnika ali lajtnanta in poveljnika gori omenjenega otopja (baterije).

Priložnost, se še slavnejega skazati je Čehovinu prinesla druga vojska v Italii leta 1849. Služeč v bri-

gadi kneza Kolovrata pri Mortari, je on s svojim otop-jem 21. mesca marca zamogel storiti, da pod njegovim modrim vodstvom so kmalu umolknili protivni topovi, in da so bili Piemontezii nazaj v omenjeno mesto zapodeni. V imenitni bitvi blizu Novare je Čehovin naprej šel s polovico svojega otopja na desni strani olengove ceste do 700 korakov daleč od trum Piemontezov, v tem ko so ti strašno in silovito streljali s svojimi topovi. On je pa na to tako krepko in neprestano z gromenjem svojih topov odgovarjal, da mu je s tem po sreči šlo dva tistih razdjati. V ti bitvi se je zgodilo, da se mu je z neko ploskačo (granato) en top razbil, da je zra-ven tega ob enega vojaka in ob dva konja prišel, in in da mu je pet mož silno sožganih obležalo. Ravno ta čas sta bila v naj veči nevarnosti hrabri polk Franc Karl, in 9. lovski bataljon. Bati se je bilo, da bi oba-dva sceloma ne bila pokončana. V tako nevarnem hipu je poročnik Čehovin z ostalima dvema topovama berž planil nad sovražnika prihrujočega, in čeravno mu je večje število ognjenih žrel nasproti stalo, je vendar iz daljine začel tako morivno s kartačami grometi na bli-žajoče so Piemontezze, da so bili na to vižo zaderževani tako dolgo, dokler mu ni došla pomoč, akoravno mu je protivnik razderl en top, umoril več konj in ranil ve-liko strežnikov pri topovih. Za tu doveršeno velikovažno početje, katero je posebno sijajno med toliko družimi deli, je Čehovin dobil križ reda Marije Terezije, in je bil povzdignjen v baronovski stan po ustanovitbah ome-njenega častnega reda. Po tem je bil slavn naš rojak izvoljen za nadkojnika ali ritmajsterja v ulanskem re-gimentu.

Odlikoval se je sicer Čehovin še v več družih pri-ložnostih, in posebno pa v Vičenci, Milani in v Livorni, in si je tako popolnoma zaslužil mesto v versti slavnih junakov izvertnega austrijskega topništva. Verdeski.

Slovanski popotnik.

* V Zagrebu se natiskuje že vdrugič „Kraljo-dvorski rokopis“, prestavljen iz staro-českega jezika od Ivana Těrnškega. Pervo izdanje je bilo natisnjeno v 1500 iztisih, pa v kratkem je bilo pokupljeno. Redko ktera knjiga se ponositi more, da je v tako kratkem času drugipot izdana (Nar. Nov.) Kako je to, da še slo-venske prestave te krasne knjižice nimamo? Kaj so naši pisatelji zares tako plašni, da si ne upajo tudi male stvarice na svoje stroške na svetlo dati? Kaj so nasi bukvarji in tiskarji zares tako skopi, da se ne lotijo ni-česar, kar ni že zaarano z dobičkom pred natisom? Mične pesmice častitljivega „kraljodvorskega rokopisa“ kdo vas bo rešil!

* Dunajski profesor, gosp. Šembera, dal je ravno v natis zgodovino českega slovstva.

30. septembra umerl je v Krakovem iz bojev polj-skih znani general Chlopicky, nekdanji poljski diktator.

* Družtvo sv. Cirila in Metoda na Moravskem pripravlja k tisku spis: „knihy pro poutniky“ od Jana Soukupa.

* V Hamburgu je začel časopis „Literarische und kritische Blätter“ podajati naj imenitniše novice iz slov-stva slovanskega kakor tudi druge zadeve v slov-stvu slovanskem.

* Družtvo sv. Mohora v Celovcu je te dni raz-poslalo družbinikom 1. del „djanja svetnikov božjih“, „slovanski Goffine“, 2., 3. Mozesove bukve“, in pa družtvini račun za leto 1853. Milostljivi knezoškof gg. Slomšek so z dragima knjigama „djanja svetnikov“, ki so ju darovali družbenikom, veliko veliko pripomoč dodelili družtvu slovanskemu narodu, pa podali lepo be-rilo, ki ga je dosihmal še pogreševal.